

Гордана АЈНШПИЛЕР ПОПОВИЋ
судија Вишег трговинског суда

ПОЛОЖАЈ ПОВЕРИОЦА СА ИЗВРШНОМ ИСПРАВОМ У СТЕЧАЈУ ЊЕГОВОГ ДУЖНИКА

Резиме

Поверилац који за своје потраживање поседује извршну исправу није ослобођен обавезе пријаве истог у стечају дужника по исправи. У парници коју мора покренути у случају оспоравања потраживања, неће се испитивати правилност и законитост саме извршне исправе, већ само постојање околности које би после њеног доношења утицале на престанак обавезе стечајног дужника по истој.

Кључне речи: стечај, пријава, поверилац, извршна исправа.

I Обавеза пријаве потраживања у стечају

Закон о стечајном поступку који се примењује од 2.2.2005. године, исто као и Закон о принудном поравнању, стечају и ликвидацији (који је наставио на основу одредаба члана 185 Закона о стечајном поступку, да се примењује у стечајевима у којима је на дан почетка примене Закона о стечајном поступку било уновчено преко 50% стечајне масе) предвиђа обавезу поверилаца стечајног дужника да своје потраживање пријаве, стечајним органима ради остварења права на намирење истог. Тако је одредбама члана 90 Закона о стечајном поступку као и према одредбама члана 121 Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији, дефинисано да повериоци морају пријавити своја потраживања, са изричито

прописаном садржином пријаве и роком пријављивања. Чињеница да је наведена обавеза предвиђена за повериоце, а да при том није посебно регулисан поступак за повериоце који за своје потраживање у тренутку покретања стечајном поступка већ поседују извршну исправу створила је дилему да ли се наведена обавеза односи и на ове повериоце, односно који је начин остварења њихових права утврђених извршном исправом у стечају њиховог дужника по исправи.

Не ретко такав поверилац сматра да он нема обавезу да пријављује своје потраживање, јер за исто већ поседује и извршну исправу (најчешће правоснажну и извршну судску одлуку), па управо стога и сматра да он не треба да се поново пријављује као поверилац у стечајном поступку. Наведени повериоци такође често сматрају да се они могу по извршним исправама наплатити у поступку принудног извршења у укупном износу свог потраживања утврђеног извршном исправом и независно од стечајног поступка. Овакво поступање ових поверилаца, односно њихово пропуштање да поднесу пријаву потраживања за које већ поседују извршну исправу, као и подношење предлога за принудно извршење потраживања по извршној исправи, могу довести, а често и доводе, до губитка права на остварење потраживања, чак и у оном делу и обиму у коме би се исто с обзиром на висину деобне масе могло остварити. Стога, као и због различитих приговора који се истичу у парницама које су покренуте ради утврђења потраживања по извршним исправама (уколико иста по пријави буду оспорена од стране стечајних органа), заслужују да се поступак остварења права поверилаца који поседују извршну исправу, у случају покретања поступка стечаја над дужником из исте исправе, посебно размотри и анализира.

II Садржина пријаве потраживања

Како је одредбама члана 90 Закона о стечајном поступку, сходно изнетом предвиђена обавеза поверилаца да пријаве своја потраживања, без икаквих изузетака, то и повериоци који за своје потраживање већ поседују извршну исправу, без обзира на то, морају потраживање пријавити у поступку стечаја покренутом над дужником из извршне исправе. У тој пријави потраживања поред свих елемената који су наведени у члану 90 Закона о стечајном поступку, као обавезни елементи пријаве, као што су: фирма (име и седиште), односно пребивалиште повериоца, правни основ потраживања, износ потраживања (и то посебно износ главног потраживања са обрачунатом каматом), ствар на којој је поверилац стекао различно право (уколико се ради о обезбеђеном потраживању), износ његовог потраживања који није обезбеђен (ако његово

потраживање није у целини обезбеђено), и одређени захтев повериоца сходно одредбама члана 186 Закона којим се уређује парнични поступак (а то значи јасно дефинисан захтев у погледу главне ствари и споредних потраживања), неопходно је за повериоце који пријављују потраживања по извршној исправи, да наведу и јасно и прецизно одреде и исправу коју поседују и којом је утврђено постојање њиховог потраживања, односно најчешће кондемпнаторном одлуком обавезан стечајни дужник на извршење – плаћање дуговања. Овакав поверилац мора уз пријаву доставити и извршну исправу на коју се позива, са клаузулом извршности на истој.

III Поступак по пријави потраживања из извршне исправе

Чланом 92 Закона о стечајном поступку, регулисан је поступак утврђивања потраживања и сачињавања листе потраживања. Истим је предвиђено да стечајни управник утврђује ваљаност, обим и исплатни ред сваког потраживања и о томе сачињава листу признатих и оспорених потраживања, у року од 40 дана од дана пријема последње пријаве од суда. Та обавеза стечајног управника без разлике обухвата и сва потраживања која су пријављена по извршним исправама. Стога и у односу на ова потраживања, стечајни управник ће вршити контролу ваљаности, обима и исплатног реда потраживања и изјашњаваће се о основаности истог. Листа потраживања која се у смислу члана 92 ст. 3 Закона о стечајном поступку истиче на огласној табли суда, у року од 5 дана од дана истека рока за изјашњење о основаности пријава потраживања, обухвата и пријаве потраживања по извршним исправама, тако што се о истима стечајни управник изјашњава да ли су основане или не и уколико јесу сврстава их у одговарајући исплатни ред. Неопходно је уочити да стечајни управник при изјашњавању о оваквом потраживању мора имати у виду да он не може да улази у правилност пресуде која је донета (односно друге извршне исправе којом је утврђено потраживање према стечајном дужнику), већ се само може изјашњавати да ли у време подношења пријаве за потраживање од стране повериоца, тј. у време покретања стечаја такво потраживање које је утврђено правоснажном и извршном судском одлуком и даље постоји, и зависно од тога да ли је основана пријава повериоца. Уколико стечајни управник нађе да такво потраживање, које је већ утврђено правоснажном и извршном исправом, не постоји у време подношења пријаве, он је дужан да исто оспори и изврши личну доставу таквог обавештења, исто као и другим повериоцима којима оспорава потраживање. Обавеза да на захтев повериоца са оспореним потраживањем, стечајни управник по-

куша усаглашавање са тим повериоцем, поновним прегледом пријаве и документације, подједнако се односи и на повериоца који за своја потраживања има правоснажну и извршну исправу, као и на све друге повериоце који своје потраживање не заснивају на оваквим исправама. У случају промене одлуке стечајног управника о признању потраживања после накнадног прегледа и покушаја усаглашавања, он је дужан да исправи и листу потраживања коју је начинио.

За повериоце који су пријавили потраживања за које поседују извршну исправу и у погледу даљег тока поступка утврђивања потраживања на испитном рочишту, важе иста правила као и за друге повериоце. Тако ће и ова потраживања други повериоци моћи да оспоре на испитном рочишту и пре сачињавања коначне листе о свим потраживањима у смислу члана 93 Закона о стечајном поступку.

Према закону су призната само она потраживања која није оспорио ни стечајни управник, нити било који други поверилац на испитном рочишту. Уколико потраживање по извршној исправу није оспорио стечајни управник, а оспори га било који од поверилаца на самом рочишту, она ће се сматрати оспореним.

IV Поступање у случају оспоравања потраживања из извршне исправе

Чланом 96 Закона о стечајном поступку регулисан је поступак са оспореним потраживањима тако што је предвиђено да се поверилац чије је потраживање оспорено, упућује на парницу ради утврђивања оспореног потраживања. Поверилац парницу може покренути у року од 8 дана од дана пријема закључка којим му се потраживање оспорава. Како сам Закон не прави изузетак односно разлику између поверилаца који су пријавили потраживање по основу извршне исправе која се односи на исто потраживање и других поверилаца, у погледу процедуре утврђивања оспореног потраживања, то из самог текста цитираног члана произлази да и повериоци који су своја потраживања пријавили по основу извршне исправе, а уколико им исто буде оспорено од стране стечајног управника, морају по упуту, покренути парницу ради утврђења истог.

Закон о принудном поравнању, стечају и ликвидацији прави разлику у погледу начина утврђења потраживања повериоца чије је потраживање оспорено, а који је исто пријавио по већ стеченој извршној исправу, предвиђајући у члану 127 став 2 Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији, да уколико се оспорава потраживање повериоца који је за ово потраживање већ стекао извршну исправу, стечајно

веће на покретање парничног односно управног или другог поступка, за утврђење да наведено потраживање не постоји, упућује другог повериоца, односно стечајног дужника, зависно од тога ко је од њих оспорио потраживање. То значи да је цитираним Законом поштован принцип да је терет доказивања на ономе ко је слабији у праву, а да је јачи у праву онај који већ поседује извршну исправу о потраживању које је пријављено и које се од стране стечајних органа оспорава. Закон о стечајном поступку не предвиђа ову разлику, што је један од његових озбиљних пропуста. Тако се не поштује чињеница, да је због ситуације да већ поседује извршну исправу о потраживању које је пријавио у стечајном поступку свог дужника поверилац заправо јачи у праву, већ се он поново обавезује да сноси терет покретања новог поступка у коме ће тражити да се утврди постојање потраживања за које већ поседује извршну исправу. Стога према одредбама Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији у истој ситуацији у којој би стечајни управник оспоравао потраживање пријављено по извршној исправи, стечајни управник је покретао парницу са захтевом за утврђење да наведено потраживање не постоји, односно са захтевом за негативно утврђење, док је по Закону о стечајном поступку обавеза покретања наведене парнице на повериоцу који је пријавио потраживање и он истом тражи да се утврди да постоји његово потраживање, али с обзиром да за исто већ постоји правоснажна и извршна исправа, он тужбени захтев треба да формира тако што ће тражити да се утврди да постоји потраживање по извршној исправи коју он већ поседује, наводећи јасно сва њена обележја која је одређују – идентификују.

Нешто другачије је Законом регулисана ситуација када је потраживање одређеног повериоца, оспорио други поверилац, а да га при том истовремено није оспорио и сам стечајни управник. Ова разлика, међутим, направљена је независно од тога да ли се ради о потраживању за које поверилац који га је пријавио већ поседује извршну исправу или не и предвиђа обавезу повериоца који је оспорио потраживање другог повериоца (а које није истовремено оспорено и од стране стечајног управника) да по упуту стечајних органа сам покрене парницу и докаже да наведено потраживање не постоји. Законом су изричито регулисане и последице непокретања парничног поступка од стране повериоца који оспорава потраживање другог повериоца. Уколико овај поверилац не би покренуо наведену парницу са захтевом за негативно утврђење према изричитим одредбама Закона, а то подразумева и у законском року од 8 дана, сматра се да је наведено потраживање признато, јер га сам стечајни управник није оспорио, а поверилац који га је оспорио покретањем парнице није омогућио да се по његовом оспоравању донесе

другачија одлука у погледу постојања потраживања односно признања потраживања.

И поверилац који је пријавио потраживање по основу извршне исправе ће бити у идентичној ситуацији, ако његово потраживање није оспорио сам стечајни управник, већ неки други поверилац, јер ће у тој ситуацији, тај други поверилац који је оспорио његово потраживање, бити упућен на парницу и он ће морати у парници тужбом да тражи да се утврди да не постоји према стечајном дужнику потраживање повериоца који га је пријавио по извршној исправи, јасно наводећи и сва идентификациона обележја те исправе, а као странке у тој парници појављују се сам поверилац чије потраживање тужилац оспорава и стечајни дужник, на кога се дуг односи (иако га он није оспорио), као нужни супарничари на страни туженог.

V Парнице за утврђење потраживања из извршне исправе

У парницама које су покренуте ради утврђења постојања односно непостојања оспореног потраживања које је пријављено по извршној исправи, најчешће се као први од приговора истиче приговор пресуђене ствари, без обзира да ли се ради о тужбама којима сам поверилац који је пријавио такво потраживање, тражи да се утврди да оно постоји или тужбама у којима други поверилац који му то потраживање оспорава, тражи да се утврди да оно не постоји. Подносиоци овог приговора, а не ретко и сам суд, о таквом приговору пресуђене ствари одлучује позитивно, сматрају да о таквом потраживању већ постоји извршна исправа, те да није могуће поново водити парницу и одлучивати о истом захтеву. То указује да је потребно разјашњење наведене ситуације.

Приговор пресуђене ствари у таквој ситуацији није основан и он је увек или последица неразумевања или жеље да се сам поступак одуговлачи, а и једно и друго се мора санкционисати и спречити. У ситуацији када стечајни поверилац подноси пријаву потраживања на основу извршне исправе, може се водити парнични поступак са захтевом да се утврди да наведено досуђено потраживање по извршној исправи постоји односно не постоји, и та се парница води у складу са упутом стечајних органа датим, у поступку испитивања пријаве за такво потраживање у току стечајног поступка. У тој ситуацији нема идентитета у односу на чињенични основ тужбе и сам тужбени захтев, па се приговор пресуђене ствари не може истицати са успехом. Суд међутим не може утврђивати у новој парници да ли је у тренутку доношења извршне исправе она била правилна, већ постоји необорива законска претпоставка да је извршна исправа законита и правилна и да је у том тренут-

ку постојало потраживање које је истом утврђено и обавеза на коју је кондемпнаторним захтевом стечајни дужник обавезан. Суд међутим може и мора испитивати да ли је у периоду после доношења наведене извршне исправе дошло до промене околности, због којих је наведено и извршном исправом утврђено потраживање престало да постоји пре покретања стечајног поступка над дужником из исте, односно пре дана подношења пријаве у стечају дужника по наведеној извршној исправи. Тако стечајни управник који оспорава такво потраживање или други поверилац који га оспорава може истицати да постоји било који од разлога из члана 15 Закона о извршном поступку, односно да постоје разлози који би спречавали и извршење, као што су на пример престанак потраживања на основу чињеница које су наступиле после извршности одлуке или пре тога, али у време кад извршни дужник то није могао да истакне у поступку из кога потиче извршна исправа и суд ће постојање тих чињеница утврђивати у парници за утврђење оспореног потраживања незалазећи у правилност саме извршне одлуке по којој је пријава поднета. Стога најчешће истицани приговор пресуђене ствари у таквим парницама није основан. Суд се у таквим парницама не сме упуштати у утврђивање постојања обавезе стечајног дужника односно у одлучивање о основаности тужбеног захтева који је био предмет спора у коме је извршна исправа донета. Насупрот томе, у таквој парници суд мора испитати да ли су после доношења извршне исправе по основу које је пријављено потраживање, наступиле околности због којих је наведено потраживање престало да постоји у ком случају пријава потраживања не би била основана, односно њено оспоравање би било оправдано.

Управо из наведених разлога и са датим образложењем неопходно је у наведеној ситуацији правилно формирати тужбени захтев, тако што ће се тражити да се утврди да постоји односно не постоји потраживање поверилаца по правоснажној и извршној исправи која ће бити јасно одређена и достављена и уз пријаву и уз тужбу, а суд ће у тој ситуацији поступајући на описани начин и одлучујући само о томе да ли је у периоду после доношења извршне исправе дошло до околности због којих је обавеза утврђена истом исправом престала да постоји (испуњењем, гашењем услед компензације и друго), донети одлуку којом ће утврдити да ли потраживање које је утврђено означеном извршном исправом у време подношења пријаве и даље постоји или не.

Законито и брзо поступање судова у тим парницама условљено је правилним сагледавањем односа извршне исправе и пријаве потраживања утврђеног истом и правилним формирањем тужбеног захтева у случају да повериочево потраживање буде оспорено. Кроз брзину одлучивања у парницама утиче се и на брзину окончања стечајног поступка,

што је све јако значајно како за остварење права тог повериоца, тако и за остварење права свих других поверилаца бржим окончањем стечаја. Циљ овог рада и анализе је да допринесе остваривању тог циља.

VI Закључак

Поверилац који за своје потраживање поседује извршну исправу није ослобођен обавезе пријаве истог у стечају дужника по исправи.

У парници коју мора покренути у случају оспоравања потраживања, неће се испитивати правилност и законитост саме извршне исправе, већ само постојање околности које би после њеног доношења утицале на престанак обавезе стечајног дужника по истој.

Gordana AJNŠPILER POPOVIĆ
Judge of the High Commercial Court

STATUS OF CREDITOR WITH EXECUTORY JUDGMENT IN CASE OF DEBTOR'S BANKRUPTCY

Summary

Creditor who has judgment for his claim toward debtor is obliged to present that claim in the bankruptcy procedure toward the same debtor. In the litigation for declaration of his reject claim, Court will not interrogate regularity and legality of the judgment, but only existence of the circumstances which could affect on debtor's obligations.

Key words: *bankruptcy, application, creditor, executory judgment.*